

výsledkem dohody mezi vládou Sierra Leone a OSN, na základě které došlo ke stíhání osob s největší zodpovědností za páchaní zločinů proti lidskosti, válečných zločinů a dalších zá-

važných forem porušování mezinárodního humanitárního práva i zločinů spáchaných podle příslušných zákonů Sierra Leone na území tohoto státu od třicátého listopadu 1996.

EDF: Rekapitalizace státních podniků ve světle práva státních podpor

Soud: Evropský soudní dvůr

Označení judikátu: C-124/10 P, *Komise proti Électricité de France (EDF)*

Datum rozhodnutí: 5. června 2012

Rozsah právní problematiky: státní podpora, článek 107 SFEU, princip soukromého investora, státní podniky, rekapitalizace

Související judikatura: 234/84, *Belgie proti Komisi*, ECR (1985) 2263, C-387/92, *Banco Exterior de España*, ECR (1994) I-877, C-6/97, *Itálie proti Komisi*, ECR (1998) I-2981, C-334/99, *Komise proti Německu*, ECR (2001) I-1139, C-482/99, *Francie proti Komisi*, ECR (2001) I-4397, *Spojené případy C-83/01 P, C-93/01 P a C-94/01 P, Chronopost*, ECR (2003) I-6993, *Spojené případy C-71/09 P, C-73/09 P a C-76/09 P, Comitato «Venezia vuole vivere»*, ECR (2011), doposud nepublikováno

Závěr soudu

Uplatnění principu soukromého investora je podmíněno splněním přísných podmínek a je nutné jej považovat za výjimečné, neboť jedním z cílů Evropské unie je zajistit odstranění či minimalizaci nestrukturálních zásahů do chodu ekonomiky a volného unijního trhu.

Význam evropského práva státních podpor

Evropské právo státních podpor se stává čím dál důležitějším nástrojem regulace evropského volného trhu. Tento jev vyplývá z několika navzájem propojených důvodů. Prvním důvodem je skutečnost, že obecné právo volných pohybů je zejména v oblasti volného pohybu zboží poměrně ustálenou disciplínou s jasnými pravidly, která vycházejí z rozhodnutí ve věcech *Dassonville*,¹ *Cassis de Dijon*² a *Keck a Mithouard*³ a ze sekundární harmonizační legislativy. Podobné

stanovisko lze pak zaujmout i ke svobodě usazování a volnému pohybu služeb. V jejich případě sice existují hospodářská odvětví, která doposud nebyla na sekundárně právní úrovni upravena. Ovšem i tak se dá tvrdit, že základní principy pro posuzování souladnosti jejich národních úprav jsou poměrně ustálené, a to na základě rozhodnutí ve věcech *Gebhard*,⁴ *Sager*⁵ a *Gambelli*.⁶

Druhým důvodem je stávající ekonomická situace v Evropské unii. Není nutné připomínat, že základní myšlenkou práva státních podpor je zákaz jejich poskytování. Avšak jako kterýkoli jiný zákaz, i zákaz státních podpor má své výjimky. Ty jsou stanoveny ve Smlouvě o fungování Evropské unie a ve zkratce vycházejí z nutnosti poskytovat státní podpory tam, kde běžná tržní ekonomika selhává anebo není schopna dosáhnout žádaného společenského cíle. Jako příklady je možné uvést financování následků přírodních či jiných katastrof či podporu méně rozvinutých evropských regionů trpících vysokou nezaměstnaností. Z čistě právního hlediska je pak sporné, zda je možné za podobný ospravedlňující důvod považovat i ekonomickou krizi. Pohled politický a hospodářský se ovšem může výrazně lišit. Je nasnadě, že ekonomická krize je situací, v níž běžné hospodaření, ať už z jakéhokoli důvodu, selhalo, a stát je, pokud vůbec, jedinou entitou, která může nepříznivou situaci na trhu svou intervencí obrátit.

Podpora hospodářství jako taková, například změnami daní či zavedením plošných investičních podpor nebude v drtivé většině případů považována za rozpornou s právem státních podpor, vycházejícím z článku 107 SFEU.

¹ 8/74, *Dassonville*, ECR (1974) 837.

² 120/78, *Cassis de Dijon*, ECR (1978) 649.

³ C-268/91, *Keck and Mithouard*, ECR (1993) I-6097.

⁴ C-55/94, *Gebhard*, ECR (1995) I-4165.

⁵ C-76/90, *Sager*, ECR (1991) 14221.

⁶ C-243/01, *Gambelli*, ECR (2003) I-13031.

Ovšem podpora konkrétního odvětví či podniku již za neslučitelnou státní podporu považována být může. Stát tak může stát před dilematem, zda podporu poskytnout či nikoli, a to zejména v případě, kdy lze dané odvětví či jednotlivý podnik považovat za vedoucí hospodářskou entitu v zemi, jejíž podpora by mohla zajistit nastartování celé ekonomiky. Je-li podpora státem poskytnuta, záleží na diskreci a politické vůli unijních orgánů, zda za takovouto podporu budou chtít postihnout či nikoli. V obecnosti je se pak možné zamýšlet nad tím, zda by bylo vhodné pozměnit evropské právo státních podpor tak, aby bylo flexibilnější, zejména s ohledem na řešení palčivých ekonomických otázek v dobách krize, či zda je naopak dobré zachovat stávající velmi přísná pravidla a přistupovat k jednotlivým podporám individuálně s ohledem na možnost uplatnění diskrece v souvislosti se zahájením řízení pro porušení článku 107 SFEU.

Třetím důvodem, který s výše naznačeným druhým důvodem úzce souvisí, jsou omezení soutěžního práva. Právo státních podpor vzniklo jako reakce na skutečnost, že soutěž na unijním trhu mohou narušit jak jeho samotní účastníci, tj. podniky a stát ve své ekonomické roli, tak stát v roli zákonodárce a administrátora. Evropské soutěžní právo má k dispozici nástroje, pomocí nichž lze předcházet protisoutěžním zásahům státu na trhu. Tím mám na mysli zejména článek 106 SFEU, který členskými státem brání stavět státní podniky či subjekty, jimž byla udělena zvláštní či výlučná práva, do pozice, kdy nemohou jinak než porušit článek 101 SFEU či článek 102 SFEU.⁷ K tomu je dále třeba dodat, že další ustanovení Smlouvy se zabývají státními monopoly a podniky poskytujícími veřejné služby. Historie výkladu těchto ustanovení ovšem ukazuje, že jejich obsah nebývá vždy úplně jasný a hlavně, že pokrývá pouze některé aspekty negativního ovlivnění trhu státním zásahem. Zejména z tohoto důvodu je nutné spoléhat se ve větší míře na právo státních podpor, které jednak pokrývá větší množství právních a ekonomických situací a zároveň přes svou relativní rigiditu, zmíněnou výše, zahrnuje řadu výjimek či zvláštních opatření, která mají ekonomický, nikoli pouze právní základ.

Jedním z těchto opatření je koncept soukromého ekonomického investora. Tento princip vznikl v reakci na námitku členských států, že jejich působení na ekonomickém trhu je dvojaké. Jak už bylo vysvětleno výše, první a primární role členského státu na trhu je role regulační. Stát v ní využívá své impérium k tomu, aby tak říkajíc usměrnil dění na trhu. Druhá role je pak velmi podobná roli, kterou na trhu hrají výrob-

ní podniky či investoři. Stát totiž také vlastní majetek a jiné ekonomické hodnoty, které využívá k investicím či jinému způsobu vytváření zisku. Druhá uvedená role však nemůže být charakterizována jako úplně stejná jako role nestátních tržních aktérů. Je tomu tak proto, že přeci stát je z tohoto pohledu dvojediný a není možné zapomínat na jeho regulační roli a na to, že tak může o osudu trhu do jisté míry rozhodovat.

Jinými slovy stát je často ve výhodnější pozici než ostatní tržní subjekty a jeho aktivity je tak třeba podřídit přísným pravidlům, ať už evropským či národním, na základě principu dělby moci, kdy je stát hospodář kontrolován státem soudcem. Vlastní princip soukromého investora, kterému se v detailu bude věnovat následující komentář rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie (dále jen „ESD“) ve věci EDF, je pak založen na hypotetické analýze chování soukromého investora za určitých ekonomických okolností. Opatření, které by jinak bylo nutno považovat za neoprávněnou státní podporu, je možné vyjmout z aplikace ustanovení článku 107 SFEU v případě, že se stát zachoval stejně, jako by se za daných podmínek zachoval soukromý investor.

Chování státu lze v tomto případě posoudit jako protržní a nutné pro zachování ekonomické kontinuity. Nejčastěji zkoumanými případy jsou v tomto ohledu situace, kdy je státem vlastněný podnik na hranici insolvence a jediným způsobem jeho záchrany je dodatečná kapitálová investice. V těchto případech je se pak třeba ptát, zda by se soukromý investor taktéž snažil jím vlastněný ztrátový podnik zachránit či nikoli. Pokud je odpověď na tuto otázku negativní, je nutno předmětnou kapitálovou investici považovat za nelegální státní podporu, neboť soukromý investor by při zohlednění ekonomického dopadu své investice daný podnik tak říkajíc odepsal. V tomto bodě na sebe ovšem opět naráží rovina čistě ekonomická a rovina společenská, neboť v mnoha případech je ve státním a společenském zájmu ztrátový podnik zachránit tak, aby byla zachována například regionální zaměstnanost. Pokud tak stát chce učinit, musí ovšem najít příslušnou výjimku ze zákazu státní podpory anebo zavést plošná ekonomická opatření, která pomohou z krize i onomu konkrétnímu hospodářskému subjektu bez toho, aby mu byla propůjčena cílená státní podpora.

Případ EDF se pak specificky týká podniku, který byl v době řízení o státní podpoře vlastněn členským státem. Jak je obecně známo, členské státy mají velmi různorodý přístup ke

⁷ C-41/90, *Höfner a Elser*, ECR (1991) I-1979.

1 státním podnikům a spravování klíčových stát-
2 ních komodit, jako zejména dodávek vody, elek-
3 triny, plynu či telekomunikační služeb. Ačkoli
4 ve většině těchto odvětví došlo v poslední době
5 k rozsáhlým privatizacím, některé členské státy,
6 jako například severské země, si udržují značné
7 množství monopolních struktur, které jsou dle
8 jejich názoru daleko lépe kontrolovatelné. Dále
9 je třeba připomenout, že i po provedení privati-
10 zace jsou mezi dřívějšími státními monopoly
11 a státem zachovány velmi úzké vazby, zejména
12 z toho důvodu, že státní monopoly si obvykle
13 jako vlastníci příslušné infrastruktury udrží při-
14 rozený monopol na daném trhu. V návaznosti
15 na úvod tohoto článku je třeba mít na paměti, že
16 z naposled uvedeného vyplývá, že k regulaci
17 a dohledu nad odvětvími s monopolistickými
18 sklony je třeba přistupovat individuálně, což
19 značně ztěžuje účinnou nadnárodní regulaci.
20 Tato skutečnost tak opět poukazuje na důleži-
21 tost správné aplikace práva státních podpor.

22 **Skutkový stav – francouzské** 23 **elektrické sítě**

24 EDF, plným jménem Electricité de France, byl
25 zřízen znárodněním celostátních elektrických
26 sítí v roce 1946.⁸ V průběhu padesátých a ná-
27 sledně osmdesátých let bylo podniku EDF po-
28 stupně na základě vládních koncesí převedeno
29 užívání veškerých elektrických sítí. Tyto konce-
30 se byly podmíněny tím, že EDF bude elektrické
31 sítě na svůj náklad udržovat a dále, že bude po-
32 vinen právo jejich užívání na základě rozhod-
33 nutí státních orgánů těmto vrátit zpět. V roce
34 1997 francouzská vláda rozhodla o restrukturali-
35 zaci EDF.⁹ V rámci této restrukturalizace bylo
36 právo užívání elektrických sítí změněno na
37 vlastnické právo. EDF se tak z pouhého konce-
38 sionáře stal vlastníkem francouzských elektric-
39 kých sítí. Mimo změnu vlastnického statutu sítí
40 dále francouzská vláda rozhodla o kapitalizaci
41 fondů opravy sítí, stejně jako koncesionářských
42 poplatků a jejich převedení do kapitálového
43 vlastnictví EDF. Tyto změny byly následně pro-
44 vedeny bez toho, že by EDF musel vydat na zís-
45 kání nové infrastruktury a kapitálových
46 prostředků jakékoli prostředky. Oba převody
47 byly navíc skutečně jako bezdaňové.

48 Rozhodnutí francouzské vlády se stalo trnem
49 v oku Evropské komise, která zahájila proti
50 Francii řízení o státní podpoře. Komise byla ná-
51 zoru, že jak vlastní restrukturalizaci EDF, tj.
52 změnu vlastnického statusu elektrických sítí,
53 tak zejména kapitalizaci státem držených fondů
54 EDF bylo možné považovat za nelegální státní
55 podporu ve smyslu článku 107 SFEU.¹⁰ Tento
56 názor Komise vycházel obzvláště ze skutečnos-

ti, že veškeré nutné převody byly učiněny bez
uvalení daně z příjmu právnických osob. Ztrátu
na této dani sama francouzská vláda vyčíslila na
více než pět miliard francouzských franků, tedy
téměř jednu miliardu euro. Francouzská vláda
této analýze namítla, že uskutečněný převod
nebyl převodem aktiv ve fiskálním smyslu, ale
pouze administrativním či účetním opatřením,
neboť se týkal majetku a dalších aktiv, která by-
la tak jako tak v držení EDF.

Tento argument nebyl ovšem pro Komisi do-
stačujícím k tomu, aby vyňal daný převod
z aplikace práva státních podpor. To se totiž
vztahuje i na tzv. negativní podpory, tedy fis-
kální opatření, která snižují ekonomické břeme-
no daného podniku, které by při absenci státní
podpory musel nést. Typickým příkladem je
prominutí povinných plateb státu, zejména da-
ní. Komise tak rozhodla, že francouzská vláda je
povinna učinit veškerá opatření k odstranění
následků poskytnuté státní podpory. Ačkoli je
na každém členském státě, jakým způsobem se
s touto povinností vypořádá, v tomto případě
by se jako základní nápravné opatření nabízelo
zdanění diskutovaného převodu. EDF se jako
dotčená strana odvolal proti rozhodnutí Komise
k tehdejšímu Soudu prvního stupně.

Soud prvního stupně prohlásil rozhodnutí
Komise ve věci EDF za neplatné pro rozpornost
s unijním právem, a to jak hmotným, tak proce-
sním. Z hlediska dalšího posouzení celé věci
v následném odvolání k Soudnímu dvoru je
podstatné zmínit, že Soud prvního stupně vylo-
žil princip soukromého investora velmi široce.
Ve svém rozhodnutí totiž kritizoval Komisi ze-
jména za to, že své rozhodnutí postavila na tom,
že opatření francouzské vlády v rámci převodu
elektronických sítí a rekapitalizace EDF byla
výlučně fiskálního charakteru, a jako taková by
nikdy nemohla být přijata a provedena hypote-
tickým soukromým investorem, vlastníkem
EDF, neboť fiskální opatření jsou výlučnou do-
ménou státu jako osoby veřejného práva, nikoli
jako osoby práva soukromého.¹¹ Soud prvního
stupně rozhodl tak, že Komise měla za povin-
nost přezkoumat postavení francouzského státu
k EDF jako takové při zohlednění obecných
a specifických ekonomických faktorů, které pro-
vázely zde diskutovaný převod a rekapitalizaci.
Komise se proti rozhodnutí Soudu prvního
stupně odvolala k Soudnímu dvoru.

⁸ C-124/09 P, EDF, ECR (2012), doposud nepublikováno.

⁹ EDF, op. cit., § 4.

¹⁰ EDF, op. cit., § 11.

Rozhodnutí Soudního dvora – stát jako soukromý investor

Tak, jak má ve zvyku, Soudní dvůr nejprve shrnul výchozí právní pravidlo celé následující diskuse. Z ustanovení článku 107 SFEU plyne, že opatření učiněné státem či pod kontrolou státu, které je financováno ze státního rozpočtu, ať už přímo nebo nepřímo, musí být považováno za nedovolenou státní podporu v případě, že podporuje tržní postavení určitého podniku či sektoru hospodářství tím, že narušuje anebo může narušit hospodářskou soutěž na daném trhu.¹² Tato definice je postavena na teorii účinku. To znamená, že opatření, nejčastěji fiskální, je třeba považovat za státní podporu ve smyslu článku 107 SFEU, bez ohledu na jeho motivaci či výchozí bod.

Ovšem výše vymezené podmínky aplikace článku 107 SFEU nejsou naplněny v případě, že by se podporovanému podniku či sektoru dostalo stejného zacházení i od soukromého investora za běžných tržních podmínek. Z hlediska formálního je třeba upozornit na to, že princip soukromého investora nelze považovat za výjimku či ospravedlnění státní podpory.¹³ Výjimky stanovené článkem 107 (3) SFEU či sekundární legislativou se uplatní pouze v případě, že je naplněna definice státní podpory jako takové. Princip soukromého investora je zaměřen na samotnou definici tohoto pojmu. Pokud je totiž aplikovatelný, není možné zkoumané opatření považovat za udělení výhody ve smyslu článku 107 SFEU. Jinými slovy, stát jedná stejně jako by na jeho místě, za stejných podmínek, jednal soukromý investor. Tato doktrína tak bere v potaz výše vymezenou roli státu jako podnikatele či investora a zajišťuje, že podniky nebudou tratit na tom, že je jejich jediným či majoritním vlastníkem stát.

Uplatnění principu soukromého investora je ovšem podmíněno splněním přísných podmínek a je nutné jej považovat za výjimečné, neboť jedním z cílů Evropské unie je zajistit odstranění či minimalizaci nestrukturálních zásahů do chodu ekonomiky a volného unijního trhu. První podmínka vychází z již několikrát zmíněného rozlišení role státu jako veřejné moci a role státu jako osoby soukromého práva. Při posouzení aplikace principu soukromého investora je tak nutné zohlednit pouze práva a povinnosti státu jako osoby soukromého práva, nikoli jeho práva a povinnosti jako zákonodárce či správce věcí veřejných.

Z toho plyne povinnost členského státu dokázat, že provedená fiskální či jiná opatření, která by jinak mohla být považována za státní podporu, byla učiněna z pozice akcionáře stá-

tem ovládaného podniku, nikoli rozhodnutím státu jako veřejné moci. Stát musí jednoznačně doložit, na základě jakých ekonomických kritérií rozhodnutí o poskytnutí finanční pomoci přijal. Za relevantní lze považovat jen ta kritéria, či tržní podmínky, které existovaly před rozhodnutím o udělení pomoci či v době jejího přijetí.¹⁴ Jinak řečeno členský stát není oprávněn své rozhodnutí ospravedlnit ve světle následných událostí, jako například dalšího vývoje na daném trhu či rozvoje ekonomického postavení podniku, kterému byla finanční pomoc poskytnuta. Opačný přístup by mohl vést k porušení unijního práva, neboť členský stát by se mohl snažit vyhnout uplatnění základních zásad unijního práva státních podpor.

Soudní dvůr specificky poukazuje na to, že ve svém rozhodování by se stát měl řídit stejnými pravidly, jakými by se na jeho místě řídil rozumný soukromý investor při zkoumání otázky, zda lze poskytovanou finanční pomoc do budoucna považovat za výnosnou investici.¹⁵ Je samozřejmě, že vlastní posouzení chování soukromého investora je do jisté míry hypotetické, neboť každé ekonomické rozhodnutí je třeba považovat za jedinečné a vycházející z konkrétních okolností daného případu. Na druhou stranu je nutno mít na paměti, že princip soukromého investora zahrnuje zkoumání chování sice hypotetického investora, ovšem na existujícím trhu a za určitých ekonomických okolností. Pomocí ekonomických modelů, a někdy i za použití prostého ekonomického myšlení, lze stanovit, zda je danou finanční pomoc, či chcete-li investici, možné považovat za výdělečnou či naopak. Již bylo zmíněno, že v rámci této analýzy se členský stát nemůže odvolávat na následně získaná data o kvalitě investic, neboť taková data by neměl k dispozici ani soukromý investor.

Mimo vlastních ekonomických faktorů musí členský stát přihlídnout i k dalším okolnostem, neboť i ty často motivují soukromé investory. Za tyto okolnosti je třeba považovat povahu a cíl přijatého opatření, kontext, v němž je opatření přijímáno či například investiční strategii,¹⁶ ač na tu je v případě státu nutno nahlížet opatrněji než v případě institucionálních investorů. Zahrnutí kontextu jako jednoho z kritérií je velmi podstatné, protože v některých případech je

¹¹ T-156/04, *EDF*, ECR (2009) II-4503.

¹² C-6/97, *Itálie proti Komisi*, ECR (1998) I-2981, § 15, Spojené případy C-71/09 P, C-73/09 P a C-76/09 P, *Comitato «Venezia vuole vivere»*, ECR (2011), doposud nepublikováno, § 94.

¹³ 234/84, *Belgie proti Komisi*, 2263, § 14, C-334/99, *Komise proti Německu*, ECR (2001) I-1139, § 134.

¹⁴ C-482/99, *France proti Komisi*, ECR (2001) I-4397 §§ 71 a 72.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *EDF (SPS)*, op. cit., § 229.

1 i soukromý investor ochoten, přes ztrátu, za-
2 chránit krachující podnik, který je například
3 velmi důležitým dodavatelem určité komodity
4 v rámci jeho skupiny. Ovšem i otázku kontextu
5 je třeba posuzovat případ od případu a často je
6 mnohem pravděpodobnější, že záchranu nevy-
7 dělávající společnosti je nutné považovat za
8 státní podporu, nikoli racionální investiční či
9 vlastnický akt.

10 Soudní dvůr v tomto ohledu shrnul, že Soud
11 prvního stupně nechybil, když rozhodl, že prin-
12 cíp soukromého investora musí být aplikován
13 v kontextu situace na daném trhu a economic-
14 kých kritérií při zohlednění vlastní povahy sa-
15 motného fiskálního opatření.

16 Soudní dvůr se dále zabýval otázkou, zda je
17 fiskální opatření nutno automaticky považovat
18 za státní podporu ve smyslu článku 107 SFEU,
19 neboť je může přijmout jen členský stát, anebo
20 jestli i na ně lze uplatnit kritéria principu soukro-
21 mého investora racionálně jednajících za daných
22 ekonomických okolností. Výchozím bodem od-
23 povědi na tuto otázku je vymezení cíle práva
24 státních podpor v případech týkajících se státních
25 podniků či podniků, které jsou v majoritním
26 státním vlastnictví. Tímto cílem je zajistit,
27 aby státní podniky nebyly znevýhodňovány na
28 úkor podniků, v nichž stát žádný podíl nemá.¹⁷
29 Tento princip se uplatní bez ohledu na formu
30 poskytnutí státní podpory. Rozhodující pro po-
31 souzení její souladnosti s unijním právem je, jak
32 již bylo vysvětleno, její výše a účinek na soutěž
33 na daném trhu. Soudní dvůr tak konstatoval, že
34 Soud prvního stupně se ve svém rozhodnutí
35 správně soustředil na posouzení ekonomického
36 dopadu rekapitalizace fondů EDF na soutěž na
37 francouzském trhu s elektrickou energií a sou-
38 visejícími službami. Jinými slovy i čistě fiskální
39 opatření mohou být vyňata z aplikace článku
40 107 SFEU uplatněním principu soukromého
41 investora.

42 Z naposled uvedeného dále vyplývá obecné
43 konstatování, že právo státních podpor má do-
44 sáhnout mimo jiné toho, že se státními podniky
45 se bude v rámci daného trhu zacházet úplně
46 stejně jako s podniky nestátními, s výjimkou
47 případů, kdy by se mohla uplatnit některá vý-
48 jimka vyplývající ze Smlouvy či předcházejících
49 rozhodnutí Soudního dvora. Na tento závěr je
50 třeba nahlížet ze dvou pohledů. Státní podniky
51 nesmějí být na trhu nijak zvýhodňovány, tj. ne-
52 smí jim být poskytováno zvláštní zacházení, na
53 které ostatní ekonomické subjekty nemohou do-
54 sáhnout. To ovšem na druhou stranu neznamená,
55 že by státní status těmto podnikům měl či
56 mohl být nějak na škodu. Jakékoli znevýhodnění
57 státních podniků vůči ostatním subjektům trhu
58 by totiž bylo také rozporné s právem státních

podpor a potenciálně s obecnými principy unijního práva.

Z čistě fiskálního pohledu pak Soudní dvůr doplnil, že skutečnost, že francouzský stát pokrýl daňovou zátěž EDF související s převodem sítí a rekapitalizací nemůže sama o sobě vyloučit uplatnění principu soukromého investora.¹⁸ V každém jednotlivém případě je totiž třeba posoudit, zda by stejně jednal i soukromý investor. To znamená, že pokud stát ve své soukromoprávní roli rozhodne o uhrazení nákladů na daňovou zátěž spojenou s určitou finanční či investiční operací v rámci podniku či státního podniku, jehož je akcionářem, nesmí být takové rozhodnutí bez dalšího považováno za rozhodnutí fiskální povahy a nemusí se tak jednat o nedovolenou státní podporu. Dále je si pak třeba uvědomit, že vlastní daňovou zátěž nese samotný podnik a nikoli stát. Pokud tak stát jako akcionář při splnění výše uvedených podmínek aplikace principu soukromého investora rozhodne o úhradě daně, která je uvalena na jím vlastněný podnik, nelze daňovou úlevu považovat za státní podporu ve smyslu článku 107 SFEU. Může samozřejmě nastat situace, že stát poskytne státnímu podniku vyšší investiční částku na úhradu daně, než by za daných okolností učinil soukromý investor. V takovém případě je za státní podporu možné považovat pouze rozdíl mezi příliš štědrým příspěvkem a hypotetickým plněním nestátního investora či vlastníka.

Soudní dvůr se tak opět ztotožnil s názorem Soudu prvního stupně, který se striktně držel rozdělení v tomto článku diskutované dvojité role státu jako veřejné moci a státu jako soukromého subjektu. V případě EDF francouzský stát jednal jako soukromý investor a k dosažení svého cíle nezneužil svou veřejnou moc za cílem narušení konkurence na daném trhu.

Soudní dvůr se v závěru svého rozsudku ještě vyjádřil k tématu hypotetického soukromého investora, či jinak řečeno ke stanovení srovnávacích kritérií pro posouzení toho, jak by se v určité ekonomické situaci zachoval soukromý investor. Evropská komise totiž v rámci svého odvolání proti rozhodnutí Soudu prvního stupně namítla, že v případě EDF nebylo možné postavení státu srovnat s hypotetickým soukromým investorem, protože ten by se do podobné situace nikdy nedostal, zejména proto, že v případě trhu elektrických sítí se jedná o přirozeně monopolní uzavřený trh.

¹⁷ C-387/92, *Banco Exterior de España*, ECR (1994) I-877.

¹⁸ EDF (SPS), op. cit., § 250.

Soudní dvůr tuto námitku přijal jako výchozí bod, ovšem její uplatnění jako takové odmítl. Dle jeho názoru je Evropská komise v takovémto případě, tedy v případě neexistence přímého srovnání státního a soukromého tržního subjektu, povinna požádat příslušný členský stát o poskytnutí dostatečného množství informací pro to, aby mohla analyzovat okolnosti na daném trhu a na jejich základě vyhodnotit, jak by se v dané situaci zachovala osoba, která není nadána veřejnou mocí.¹⁹ Jak již bylo uvedeno výše, v obecné diskusi tyto informace musí být omezeny na ty, které byly dostupné, když se o předmětné podpoře diskutovalo, nikoli informace získané po jejím poskytnutí.

Po posouzení všech skutečností Soudní dvůr rozhodl, že Soud prvního stupně ve svém rozhodnutí nechybil a správně zrušil rozhodnutí Evropské komise. Z praktického hlediska z tohoto konstatování vyplývá, že francouzská vláda v případě převodu elektrických sítí a rekapitalizace EDF postupovala tak, jak by postupoval soukromý investor, a jí poskytnutou finanční pomoc není možné považovat za státní podporu ve smyslu článku 107 SFEU.

Závěr

Rozhodnutí ve věci EDF je z praktického hlediska velmi užitečným příkladem jak stanovit hranice volnosti státu při podpoře či rekapitalizaci státních podniků. Jakákoli taková podpora je udělována s rizikem, že se bude jednat o státní podporu ve smyslu článku 107 SFEU. Státní podpory ve smyslu tohoto ustanovení jsou jako neslučitelné s právem EU považovány za nelegální. To ovšem neznamená, že by stát, tedy členský stát Evropské unie, podobná opatření

nemohl nikdy přijmout. Princip soukromého investora zajišťuje, že v případě, že stát se chová tak, jak by se na jeho místě a za daných tržních podmínek choval hypotetický soukromý investor, nelze jeho rozhodnutí považovat za nedovolenou státní podporu.

Tato logika platí i pro čistě fiskální opatření, neboť i soukromí investoři jsou v případě některých rekapitalizací povinni uhradit daně za jimi vlastněné podniky. Princip soukromého investora nelze považovat za další výjimku z ustanovení článku 107 SFEU, protože jeho aplikace vede k tomu, že nejsou splněny podmínky definice státní podpory a článek 107 SFEU se vůbec neuplatní. Ovšem princip soukromého investora má s výjimkami z článku 107 SFEU společnou svou základní vlastnost, a to, že může být uplatňován pouze výjimečně při splnění všech jím předvídaných podmínek, zejména posouzení, jak by se k dané situaci na trhu postavil soukromý investor při zohlednění skutečnosti, že i ten se může řídit neekonomickými kritérii. Rozhodnutí ve věci EDF nabývá dále na významu v souvislosti s přetrvávající ekonomickou krizí na evropských trzích, neboť svým způsobem limituje chování státu při rekapitalizaci státních podniků. Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že politické rozhodnutí Evropské komise vycházející z tržní nutnosti může v podstatě vyloučit aplikaci práva státních podpor v případech, kdy je nezbytně nutné zachránna opatření přijmout..

¹⁹ Spojené případy C-83/01 P, C-93/01 P a C-94/01 P, *Chronopost*, ECR (2003) I-6993, § 38